

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN ORGAN BAĞIŞI VE NAKLİ HAKKINDAKİ BİLGİ, TUTUM VE DÜŞÜNCELERİ

FADİME ÜSTÜNER*, AKGÜL UYSAL**, BARIŞ KAYA**

ÖZET

Araştırma, Giresun Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin organ bağışı ve nakli hakkındaki bilgi, tutum ve düşüncelerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte planlanan araştırmanın evrenini 2006–2007 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim gören ebelik-hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu toplam 300 öğrenciden 09.03.2007 tarihinde sınıflarda direkt gözlem altında anket uygulanarak çalışmaya katılmayı kabul eden öğrenciler (n=241) oluşturmaktadır. Çalışmada elde edilen veriler araştırmacılar tarafından literatür bilgisine dayanılarak oluşturulan anket formlarının doldurulmasıyla elde edilmiştir. Veriler SPSS programında istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

Katılımcıların %42,3'ünü (n=102) ebelik, %57,7'sini (n=139) hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Yaş ortalaması $20,83 \pm 1,80$ (17–25 yaş) olarak bulunmuştur. Öğrencilerin %88,4'ü bağış hakkında doğru bilgi sahibidir. Öğrencilerin %46,2'si organlarını bağışlamayı düşündüğünü ifade ederken, %8,9'u düşünmediğini, %44,9'u ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bağış yapmayı düşünmeyenlerin; %58,3'ü daha önce bu konuyu hiç düşünmediğini, %16,7'si ise vücut bütünlüğünün bozulması ve dini inanışlarından

dolayı bağışı düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %93,5'inin bağışlamak istediği organ böbrektir. Çalışmamızda yer alan öğrencilerin organ bağışında bulunmak istemesini, bilgi alma durumlarının etkilediği saptanmıştır (p=0,021). Bölümlere göre organ nakli nedir sorusuna verilen yanıtta istatistiksel olarak bir fark bulunmamıştır (p=0,451).

Öğrencilerin organ bağışı konusunda bilgilerinin yetersiz olduğu, fakat bu konuya ilgi duyulduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bağışın artırılabilmesi için halkın katılımını esas alan, gönüllülerin yer aldığı kampanyalar yaygınlaştırılmalı ve sorulara cevap verebilecek nitelikte çalışmalar düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Organ bağışı, organ nakli, öğrencilerin bilgi ve düşüncesi

THE KNOWLEDGE, ATTITUDES AND BELIEFS ABOUT ORGAN DONATION OF STUDENTS AT GİRESUN UNIVERSITY SCHOOL OF HEALTH

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the factors affecting the knowledge, attitudes and beliefs toward organ donation and transplant of the students at Giresun University School of Health.

* Giresun Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Giresun, fadikustuner@yahoo.com

** Giresun Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Giresun

The population of this descriptive, cross-sectional study was the students studying in the midwifery-nursing department in the 2006-2007 academic year. The sample was formed of the students (n=241) out of the 300 who accepted to participate in the study by replying to a questionnaire administered in classtime under direct observation on 9 March 2007. The data was gathered by means of a questionnaire prepared by the researchers based on the literature. The data were analysed statistically using the SPSS programme.

42.3% (n=102) of the participants were students of the midwifery department, and 57.7% (n=139) of the nursing department. The mean age was 20.83 ± 1.80 (17–25 years old). 88.4% of the students had correct knowledge about donation. While 46.2% expressed that they were considering donating their organs, 8.9% expressed that they were not considering doing so, and 44.9% said that they were undecided. Of those who were not considering donation, 58.3% said they had never thought about it, and 16.7% expressed that they would not consider donation because of the destruction of the body's unity and their religious beliefs. The organ desired to be donated by 93.5% of the students was the kidney. The knowledge levels of the students participating in this study were found to affect significantly their willingness to donate ($p=0.021$). No significant statistical difference ($p=0.451$) was found between the departments in the reply to the question of what organ transplant was.

It was found that the students had insufficient knowledge about organ donation, but that they were interested in the issue. So, in order to increase donations, there should be more campaigns with public participation involving volunteers, and more studies aimed at answering questions should be organised.

Key Words: Organ donation, organ transplant, student knowledge and beliefs

GİRİŞ

Hasta insanı iyileştirme, yaşam sürecini uzatabilme, nitelikli bir yaşam sağlayabilme, insanlığın sürekli üstünde durduğu, daha iyisini amaçladığı bir konudur. Doku ve organ nakli bu konuda bir örnek oluşturmaktadır [1].

Modern cerrahinin en karmaşık ve en sorunlu alanlarından biri olan organ transplantasyonu, tarih öncesi çağlardan bu yana güncelliğini korumuş ve tıp bilim adamlarının başlıca ilgi odaklarından birisi olmuştur.

Modern tıp ile böbrek transplantasyonu'nun Viyana'da 1902 yılında hayvanlar üzerinde gerçekleştirildiği bilinmektedir. İnsanlar üzerinde böbrek nakli, 1933 yılında Rusya'da gerçekleştirilen ilk kadavradan böbrek nakli ile başlamıştır [2]. Canlıdan ise ilk böbrek nakli 1047'de Boston'da gerçekleştirilmiştir [3].

Türkiye'de ilk kez 1968'de Ankara Yüksek İhtisas Hastanesinde kalp nakli yapılmış ancak hasta kaybedilmiştir. İlk başarılı organ nakli ise 1975 yılında canlıdan canlıya böbrek nakli olmuştur. Bunu 1978 yılında kadavradan yapılan ilk böbrek nakli izlemiştir [4].

Günümüzde kalp, akciğer, karaciğer, böbrek, pankreas, ince bağırsak, kemik iliği, kan, deri, kornea gibi yaşamsal önemi olan pek çok organın nakli gerçekleştirilebilmektedir [1].

Organ nakli tekniğindeki ilerlemelere ve organ bağışını arttırmaya yönelik mevcut girişimlere rağmen bağışlanan organ sayısı halen gereksinimi karşılamaktan çok uzaktır [5].

Türkiye genelinde, 2005 yılının ilk altı ayında 3 bin 758 kişinin organlarını bağışladığı belirlenmiştir. Bu rakamlar, organ bağışı yapan kişi sayısının binlerle değil yüz binlerle ifade edildiği gelişmiş ülkelere göre çok düşük kalmaktadır [6].

Organ nakli ile nakil yapılan birçok hastalığın morbidite ve mortalitesinin azaldığı ve nakil yapılan hastanın yaşam kalitesinin yükseldiği gösterilmiştir. Günümüzde birçok kronik organ hastalıklarında uygulanan rutin, geçerli ve ileri bir tedavi yöntemi olarak kabul görmektedir [5,1].

Bugün ülkemizde organ temininde güçlükler çekilmektedir. Bunun başlıca nedenleri başta sağlık personeli olmak üzere eğitim yetersizliği, dini inançlar, etik, sosyal ve ekonomik sorunlardır [7].

Ülkemizde organ ve doku nakli hizmetleri, 1979 yılında yürürlüğe giren, 2238

sayılı organ ve doku alınması, saklanması ve nakli hakkındaki kanun ile yürütülmektedir [4].

Organ nakli çalışmalarında, verimliliği artırmak, adaletli organ ve doku dağıtımını sağlamak amacıyla; Sağlık Bakanlığı'nın koordinasyon ve denetiminde, üniversitelerin, kamu ve özel sağlık kuruluşlarının katılımıyla, "Ulusal Organ ve Doku Nakli Koordinasyon Sistemi" kurulmuştur. Sistemin amacı, ülke genelinde organ ve doku nakli hizmetleri alanında çalışan kurum ve kuruluşlar arasında gerekli koordinasyonu sağlamak, sınırlı sayıda temin edilebilen organ ve dokuları, bilimsel kurallara, tıbbi etik anlayışına uygun olarak, adaletli bir dağıtımla, en uygun hastalara, en kısa süre içerisinde naklini sağlamaktır [6].

Bu araştırma, Giresun Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin organ bağışı ve nakli hakkındaki bilgi, tutum ve düşüncelerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte planlanan bu araştırmanın evrenini, 2006–2007 eğitim öğretim yılında Giresun Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu ebeklik-hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur.

Örneklem seçiminde toplam 300 öğrenciden 09.03.2007 tarihinde sınıflarda direkt gözlem altında anket uygulanarak 241 (%80,3) kişiye ulaşılmıştır. Ulaşılamayan öğrenciler araştırmanın yapıldığı günde herhangi bir nedenle okula gelmemiş olan devamsız öğrencilerden oluşmaktadır.

Bu çalışmada kullanılan 32 soruluk anket formu literatür bilgilerine dayanarak oluşturulmuştur. Anket formunda öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, bilgi, tutum, davranış ve düşüncelerini içeren sorular yer almaktadır. Bu sorular açık uçlu, kapalı uçlu, çoktan seçmeli soru tipi şeklinde hazırlanmıştır.

Araştırmaya başlamadan önce Giresun Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğüne bilgi verilmiş ve onay alınmıştır. Çalışma kapsamına alınan öğrencilere araştırmanın amacı ve içeriği hakkında yazılı ve sözlü bilgi verilmiştir.

Anket formunda bulunan veriler kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış SPSS paket programı ile istatistiksel olarak sayı ve yüzde oranı değerlendirilmiştir. Gruplar arası karşılaştırmada ki-kare testi kullanılmıştır. $p < 0,05$ değeri, "istatistiksel olarak anlamlı" kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılanların %42,3'ünü (n=102) ebeklik, %57,7'sini (n=139) hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin yaş ortalaması $20,83 \pm 1,80$ (17–25 yaş) olarak bulunmuştur. Çalışmaya katılanların %54,8'i ilde, %31,1'i ilçede, %14,1'i köyde ikamet ettikleri belirtmiştir. Bireylerin %98,3'ünün annesinin, %97,1'inin babasının hayatta olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerinin öğrenim durumlarına bakıldığında ise %57,7'sinin annesi, %36,1'inin babası ilkökul mezundur (Tablo 1).

Tablo1- Öğrencilerin Anne-Baba Öğrenim Durumları

	n	%
Anne Öğrenim Durumu		
Okur-yazar değil	21	8,7
Okuryazar	23	9,5
İlkokul	139	57,7
Ortaokul	28	11,6
Lise	22	9,1
Üniversite ve üstü	8	3,3
Toplam	241	100
Baba Öğrenim Durumu		
Okur-yazar Değil	5	2,1
Okuryazar	6	2,5
İlkokul	87	36,1
Ortaokul	44	18,3
Lise	67	27,8
Üniversite ve üstü	32	13,3
Toplam	241	100

Katılımcıların organ nakli tanımına %5'i sadece yaşamını yitirmiş kişilerden alınan organın ihtiyacı olan kişilere nakletmek olduğunu, %88,4'ünün vücutta görevini yapamayan bir organın yerine yaşayan veya yaşamını yitirmiş kişilerden alınan sağlam bir organın nakletmesi şeklinde yanıt alınmıştır. Ebelik bölümü öğrencilerinin %9,8'i organ bağışını organ nakli nedir sorusunu yanlış cevaplarırken hemşirelik bölümü öğrencilerinin %12,9 yanlış tanımlamıştır. Organ nakli nedir sorusuna, öğrencilerin bölümlerine göre verdikleri yanıtlar karşılaştırıldığında istatistiksel olarak bir fark saptanmıştır ($p<0,005$).

Öğrencilerin %62,1'i halkın organ bağışı hakkında eğitim ve duyarlılığının artırılması yönünde basın-yayın kuruluşlarının katkısı olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %65,3'ünün organ bağışı hakkında bilgi sahibi oldukları saptanmıştır. Bilgisi olanların ise; %66,7'si televizyon, %42,3'ü sağlık personeli, %30,8'inin kulaktan dolma olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Katılımcıların organ bağışında bulunmak istediklerinde %24,4'ü üniversite hastanelerini, %45'i nakil yapan merkezleri, %28,2'si organ nakli ile ilgilenen vakıf, dernek ve kuruluşlara, %2,1'i emniyet müdürlüklerine, %0,4'ü belediyelere başvurması gerektiğini bilmektedir. Katılımcıların %61,6'sı organların gereken yerlere ulaştığını düşünmektedir.

Organ bağışı ve naklinin geçerli olabilmesi için hangi koşulların yerine getirilmesi gerektiği sorulduğunda, %67,2'si "18 yaşını doldurmuş olmak", %57,1'i "akli dengesi yerinde olmak", %47,1'i "bağış kartını yanında bulundurmak", %53,6'sı "aile izninin olması", %34,9'u "hayatını kaybetmiş olmak" %84,9'u "bazı testler yaptırmak", %9,2'si "aynı cins, din ve ırktan olmak" gerektiği şeklinde cevaplar alınmıştır.

Katılımcıların %46,2'si organlarını bağışlamayı düşündüğünü ifade etmiştir. Çalışmaya katılanların bağışlamak istedikleri organlar; %75,4'ü kemik iliği, %66,3'ü karaciğer, %56,8'i kalp, %93,5 böbrek olarak belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 2- Öğrencilerin organ bağışı ile ilgili bilgi alma durumları

	n	%
Organ bağışı ile ilgili bilgi alma durumu		
Bilgi alan	156	65,3
Bilgi almayan	83	34,7
Toplam	239	100
Bilgi aldığı kaynak		
Televizyon	104	66,7
Gazete	76	48,7
Kitap	64	41,0
Dergi	58	37,2
Sağlık personeli	66	42,3
Kulaktan dolma	48	30,8
* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir		
Yakınları organ nakli bekleyen		
Var	47	19,5
Yok	194	80,5
Toplam	241	100

Tablo 3- Organ Bağışlamayı Düşünme Durumlarının Dağılımı

	n	%
Organ Bağışlamayı Düşünme Durumu		
Evet	109	46,2
Hayır	21	8,9
Kararsızım	106	44,9
Toplam	236	100
Bağışlanması Düşünülen Organ		
Kalp	113	56,8
Karaciğer	132	66,3
Böbrek	186	93,5
Akciğer	106	53,3
Pankreas	102	51,3
Kemik iliği	150	75,4
Diğer	59	29,8

* Birden çok seçenek işaretlenmiştir.

Araştırma grubunun %37,5'i organ naklinin yaşamını yitirmiş kişilerden, %2,5'i yaşayan kişilerden, %60'ı ise yaşayan veya yaşamını yitirmiş kişilerden nakil yapılması gerektiğini düşünmektedir.

Organ bağışında bulunan kişi ve alıcının tanışmasını %73,8'i uygun bulmaktadır. Öğrencilerin %80,1'i iyi bir tedavi şekli olduğunu ve %18,7'sinin bu konuda bir fikrinin olmadığı belirtmiştir.

Organlarını bağışlamayı düşünenlerin; %93,1'i öldükten sonra başkalarına hayat vermek, %26,2'si insani bir görev olarak gördüğünü ifade etmiştir. Organlarını bağışlamayı düşünmeyenlerin; %10,4'ü bağış yapmak için nereye başvuracağını bilmediği, %16,7'si vücut bütünlüğünün bozulmasını

istemmediği ve %58,3'ü daha önce bu konuyu hiç düşünmediği için bağış yapmayı düşünmediklerini ifade etmişlerdir (Tablo 4).

Öğrencilerin %87,1'i dini yönden organ bağışını olumlu karşılamakta ve %83,9'u toplumumuzun dini inanışlarının organ bağışına etkisi olduğunu düşünmektedir.

Öğrencilerin %84,5'i kendisinin veya yakınının ileride bir gün organ nakline ihtiyaç duyabileceğini düşünmektedir. %94,1'i kendisine ihtiyaç doğrultusunda nakil yapılmasına izin verebileceğini belirtmiştir. Yakınlarından birine nakil gerektiğinde ise %80,8'i (n=194) kendi organlarını bağışlamayı, %17,5'i (n=42) ise bu konuda kararsız olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 4- Organ Bağışında Bulunmak İsteme ve İstememe Nedenleri

	n	%
Organ Bağışında Bulunmak İsteme Nedenleri		
Öldükten sonra başkalarına hayat vermek	122	93,1
İnsani görev olarak görmek	34	26,2
Yapılan kampanyalardan etkilenme	6	4,6
İnsanın bir parçasının kendisi öldükten sonrada yaşaması fikri	28	21,5
Diğer	9	7,0
Organ Bağışını İstememe Nedenleri		
Bağış için nereye başvuracağını bilmemesi	5	10,4
Vücut bütünlüğünün bozulması	8	16,7
Organ mafyasının eline geçeceği	4	8,3
Hiç düşünmedim(nedenini)	28	58,3
Dini inançlara ters düşme	8	16,7
Diğer	4	8,3

* Birden çok seçenek işaretlenmiştir.

Öğrencilerin çevresinde organ bağışında bulunanlar %13,7, nakil için bekleyenler ise %19,5 şeklindedir. Araştırma grubunun %80,8'i ailesine gerektiğinde organını bağışlayabileceğini ifade etmiştir. Araştırma grubunun %60'ı aile bireylerinden birini kaybettiğinde organlarını bağışlayabileceğini ifade etmiştir.

Öğrencilere halkın organ bağışı konusunda duyarlı olup olmadığı sorulduğunda; %10,1'i (n=24) evet, %73,8'i (n=175) hayır, %16'sında (n=38) bu konuda herhangi bir fikrinin olmadığı belirlenmiştir. %30,7'si para karşılığında yapılan organ bağışını uygun bulmakta, %69,3'ü uygun bulmamaktadır.

Organ nakli ile ilgili akla takılan soruların başında %32,2 ile dini yönden bir sakınca olup olmadığı ve doku-organ uyumu, %13,6 ile ise organların gereken yerlere ulaşip ulaşmadığıdır. Organ nakli konusunda öğrencilerin %92,5'i bilgi almak istemektedir.

TARTIŞMA

Araştırmamız, geleceğin ebe ve hemşirelerine organ bağışı ve nakli ile ilgili bilgi ve düşüncelerini belirlemek amacıyla planlanmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışma öğrencilerin organ bağışına katılımlarını artırmaya yöneliktir.

Öğrencileri organ naklinin tanımı sorulduğunda büyük bir çoğunluğunun cevabı; vücutta görevini yapamayan bir organın yerine yaşayan veya yaşamını yitirmiş kişilerden alınan sağlam bir organın nakledilmesi şeklinde doğru yanıtlar alınmış ve istenen amaca ulaşılmıştır.

Katılımcıların Tablo 2'de de görüldüğü gibi organ bağışı ile ilgili bilgiyi %66,7'si televizyondan aldıklarını ifade etmişlerdir. Günümüzde organ transplantasyonları giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Gerçekleştirilen organ nakillerine karşın bağışlanan organ sayısının yetersiz olması nedeniyle organlar ihtiyacı karşılamamaktadır [5]. Organ bağışını engelleyen hemen tüm nedenler bu konudaki eksik ya da yanlış bilgi sahibi olmaktan yani organ nakli ve organ bağışı eğitiminin her düzeyde yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır [6]. Bu nedenle

halkı bilinçlendirmek amacıyla televizyon, gazete, dergi gibi yollarla yapılan kampanyalar; organ bağışına özendirmek ve halkın sorularına cevap verebilecek nitelikte çalışmaları kapsamaktadır [7,8]. Basın yayın kuruluşlarının da halkın organ bağışı hakkında duyarlılığını artırdığı düşünülmektedir.

Araştırma grubunda bulunan öğrencilerin %46,2'si organ bağışlamayı düşündüğünü ifade etmiştir. Bağış yapmayı düşünme nedenleri arasında öldükten sonra başkalarına hayat vermek ve insani görev olarak görmek bunların en başında yer almaktadır. Organ bağışlamayı düşünen adayların çoğunlukla böbreklerini bağışlayabilecekleri saptanmıştır. Bu sonuç Güngör ve arkadaşlarının (2003) yapmış olduğu çalışma ile benzerlik göstermekte ve daha çok bağışlamak istedikleri organın böbrek olduğu görülmektedir [9]. Bu durumun böbreğin çift olmasından kaynaklanmakta olduğu düşünülmektedir.

Araştırma grubunun çevresinde %19,5'i nakil için bekleyen insan olması oldukça ciddi bir sonuçtur. J. B. Orens ve arkadaşlarının (2006) yapmış olduğu çalışmada gelecekte daha çok organa ihtiyaç duyulacağını, bunun nedeni olarak organ hırsızlıklarının artmasını göstermektedirler. Bağış bekleme listesinin değişmemesine rağmen organların temin edilememiştir [10]. İnsanların organ bağışı konusunda gerekli bilgiye ve cesarete sahip olmadığı sanılmaktadır.

Öğrenciler, toplumumuzun dini inanışlarının bağışa etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların dinen organ bağışını olumlu karşıladıkları ortaya çıkmıştır. Naçar ve arkadaşlarının (2001) yapmış olduğu çalışmada ise büyük bir kısmı (%68'i) dini yönden bağışı uygun bulmaktadır [11]. İslam dini, organ bağışına engel olmamakta bunu toplum yararı bakımından ve de toplumsal bir mecburiyet olarak ortaya koymaktadır. Büyük dinlerin çoğu organ bağışını onaylamakta ve desteklemektedir. Diyanet İşleri Bakanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu 03.03.1980 tarih ve 396/13 sayılı kararı ile organ naklinin caiz olduğunu açıklamıştır [4].

Öğrencilerin büyük bir kısmının ebeveynleri hayatta olduğu ve aile bireyelerine organ verme konusunda yüksek oranda

(%80,8) olumlu bakmalarına karşın, aile dışındakilere organ bağışında bulunmaya sıcak bakmamaktadır. Özdağ'ın (2005) yapmış olduğu çalışmada ise büyük bir kısımdan (%59,2) organ bağışını düşünme sorusuna evet yanıtı alınmıştır [5]. İnsanların yakın çevrelerinde organ gereksinimi olan bireyle karşılaştıkları zaman organ bağışını daha ciddiye aldıkları yada alacakları görülmektedir. İleride bir gün organ nakline hepimizin ihtiyacı olabileceği gibi çalışma grubunda yer alan öğrenciler de kendilerine nakil yapılmasını olumlu karşılamaktadır.

Organ bağışında bulunmak isteyenler sağlık müdürlüklerine, hastanelere, emniyet müdürlüklerine (ehliyet alım sırasında), nakil yapan merkezlere, nakille ilgilenen vakıf dernek vs. kuruluşlara bağış işlemi için başvurulabilir [3]. Araştırmaya katılan öğrenciler %61,6'si bağışlanan organların gerekli yerlere ulaştığını düşünmektedirler ve organ nakli yapan merkezlere başvurabileceklerini belirtmişlerdir. Başvuru yeri olarak %0,4'ü belediyelere başvurabileceğini düşünmektedir. Ama başvuru merkezleri arasında belediyeler bulunmamaktadır. Organ bağışlamayı düşünmemelerinin nedenleri arasında öncelikle organ bağışının nereye ve nasıl yapıldığını bilmemeleri ve daha önce bu konuyu hiç düşünmemiş olmaları gelmektedir. Para karşılığı yapılan nakli onaylamamaktadırlar.

Öğrenciler %80,1'i organ naklinin iyi bir tedavi yöntemi olduğunu düşünmektedir. Organ nakli günümüzde birçok kronik organ hatalıklarında uygulanan rutin, geçerli ve ileri tedavi yöntemi olarak kabul görmektedir [1].

Bağış ve naklin geçerli olabilmesi için gerekli koşulların yerine getirilmesi gerekir. Bunlar: 18 yaşını doldurmuş, akli dengesi yerinde, aile izni, bazı testler yaptırmak, kötü huylu bir hastalık, uyuşturucu veya alkol bağımlılığı olmamak, bağış kartını yanında bulundurmak gibi koşullardır [3]. Bu araştırmanın sonucuna göre ise öğrencilerin yüksek oranda bu koşulları bildikleri ortaya çıkmıştır. Doku ve organ bağış belgesinin doldurulmasını takiben başvurulabilecek olan kurumlara iki şahit ile birlikte gitmesi

gerekmektedir. Bu belgeyi imzalayanlar kimlik kartı gibi yanlarında taşımaları gerekmektedir. Bu işlemler yapıldıktan sonra organ bağış senedinin aslı her ayın 15'inde Sağlık Müdürlüğü yataklı tedavi hizmetleri şubesine gönderilmelidir [4].

Öğrenciler yaşayan veya yaşamını yitirmiş kişilerden naklin uygun olduğunu düşünmektedirler. Ülkemizdeki nakiller canlı ve yakın akrabalarından elde edilen organlarla gerçekleştirilmektedir [11].

Organ bağışı gündemde olan bir konudur. Fakat toplumun yeteri kadar bilgisi olmadığı için bilinmeyene karşı bir endişe oluşturmaktadır. Bu sorunun çözülebilmesi için başta sağlık görevlileri olmak üzere toplumun her bireyinin yeterli ilgi ve bilince sahip olması gereklidir [11]. Araştırmamızda öğrencilerin en çok merak ettikleri konular arasında dini yönden uygun olup olmadığı ve doku-organ uyumunu (%32,2) merak ettikleri ortaya çıkmıştır. Bu gibi nedenlerden dolayı bağış ve nakil hakkında bilgilendirilmek istemektedirler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmada sağlık yüksekokulu öğrencilerinin organ bağışı konusunda bilgilerinin olduğu, fakat bu bilgilerin yeterli olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu konuyla ilgili bilgi düzeyini artırıcı yaklaşımlara ihtiyaç vardır.

Öğrenciler organ bağışına olumlu bakmakta ve iyi bir tedavi şekli olduğunu düşünmektedirler. Bağış yaptıklarında ise; %93,5'i böbreklerini bağışlayabileceği ortaya çıkmıştır.

Araştırma grubunun genelinde organ bağışına olumsuz bakma nedenleri arasında daha önce bu konuyu hiç düşünmedikleri, dini inanışları ve vücut bütünlüğünün bozulmasını istemedikleri, bağış konusunda kararsız oldukları gibi nedenler yer almaktadır. Bireylerin akıllarına takılan konular hakkında bilgilendirilmesinin organ bağışı için gerekli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] Özdağ N. Organ Nakli ve Bağışına Toplumun Bakışı, Cumhuriyet Üniversitesi Yüksekokulu Dergisi, 2001, 5 (2): 46
- [2] Haberal M. Dünden Bugüne Organ Transplantasyonları, Aktuel Tıp Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 1996:1
- [3] Türkiye Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Sağlık İşletmesi Bülteni, Kasım-Aralık, 2004:11
- [4] http://www.bsm.gov.tr/hiz_hast03.htm/ Organ ve Doku Nakli Hizmetleri, Erişim Tarihi: 08.04.2007.
- [5] Özdağ N. Halkın Organ Bağışı ve Nakline Bakışı, Nefroloji Hemşireliği Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Ağustos-Kasım, 2004.
- [6] Bayraktar N. Organ Nakli-Organ Bağışı Konusunda Bilinçlendirme Amacıyla İnteraktif Eğitim Materyali Hazırlanması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2006.
- [7] Gül A, Gençtürk N, Bozkurt G. Sürücü Kursuna Başvuran Adayların Organ Bağışı Konusundaki Düşünceleri, Nefroloji Hemşireliği Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Ağustos-Kasım, 2004.
- [8] Wigmore S, Forsythe J, Righten JL. Incentives to Promote Organ Donation, Official Journal of The Transplantation Society., 2004: January 15, 77(1):159-161
- [9] Güngör L, Açık Y, Güngör MY. Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Organ Nakli Konusundaki Bilgi, Tutum ve Davranışları, Mart-Haziran, 2003.
- [10] Orens JB, Shearon TH, Freudenburger RS, Conte JV, Bhorade SM and Ardehali A. Thoracic Organ Transplantation in the United States, American Journal of Transplantation 2006; 6 (2): 1188–1197.
- [11] Naçar M, Çetinkaya F, Kanyılmaz D, Tokgöz B, Utaş C. Hekim Adaylarının Organ Nakline Bakış Açıları, Türk Nefroloji Diyaliz ve Transplantasyon Dergisi I, 2001:10(2).